

VÝUKA POSP ZRAKOVĚ POSTIŽENÝCH V MŠ A ZŠ

Katzová Veronika, Šejnohová Květa

Definice POSP

„Prostorová orientace je schopnost nevidomého jedince trvale si uvědomovat svou pozici v určitém místě, prostoru a čase, přičemž nevidomý využívá informací získaných prostřednictvím zbylých smyslů.“

Wiener, 1986

Rozvoj POSP je proces dlouhodobý, který vyžaduje systematičnost, vytrvalost, trpělivost, kontinuitu.

- začít okamžitě po zjištění zrakového postižení

Rozvoj PO SP v jednotlivých vývojových obdobích

Od narození do tří let

- úprava prostoru bytu: postýlka na středu pokoje (využívat ozvučených hraček z různého materiálu)
- dítě nosit na ruku + slovní kontakt s matkou (průvodce)
- motivovat k pohybu (obracet na břicho, tleskat rukama)
- nevidomé dítě si uvědomuje prostor až ve chvíli, kdy se jeho končetiny střetnou ve střední linii těla
- bezpečné prostředí, ale ne bezbariérové
- vyznačit dráhu pro nácvik pohybu (např. polštáře)
- podporovat zvukovou signalizací

- Čeho by mělo dítě dosáhnout: našlo si své hračky a uložilo je na své místo, dokázalo jít za zvukem, po nakloněné rovině, s dopomocí běhat a skákat, pohybovat se bez strachu po bytě, nebálo se otevřeného prostoru, pohybovalo se po nerovném terénu, ...

Od tří do šesti let (MŠ)

- hry s vrstevníky, při kterých se dítě učí přesouvat předměty v prostoru, skákat, klouzat, chytat balon, rozeznávat kvalitu povrchů, rozeznávat vztahy mezi předměty a jejich funkce, socializuje se
  - průpravné hry na zacházení s bílou holí – kočárek, velké auto, kačenka
  - na tyči, které před sebou tlačí a narážením do předmětů se zbavuje strachu z prostoru a překážek.
  - v MŠ se učí orientovat pomocí vodící linie (trailing – kluzná prstová technika), využívat bezpečnostní postoje, neopomíjet ani základní pravidla chůze dítěte s průvodcem
  - rozvoj všech smyslů, které uplatňujeme v POSP
- Čeho by mělo dítě dosáhnout: stání a poskoky na jedné noze, samostatná chůze po schodišti se střídáním obou nohou, chůze přímým směrem pomocí natažené látky, kolem zábradlí, vnímání zakřivení dráhy či změnu sklonu, udržet rovnováhu na dvojkole, hrát pohybové hry s ozvučeným míčem, umět se pohybovat v neznámém prostoru beze strachu, plavání, rozeznávat terén, orientace v prostoru dle hlasu a zvuku
- obtížné je zvládnutí pravolevé orientace a vytváření správných představ

Od šesti do jedenácti let (ZŠ)

- POSP je zařazena do osnov ZŠ pro ZP, učí se v rámci předmětu PO
- vyučuje se za pomoci kvalifikovaného učitele, učí se nejprve pohybovat v okolí školy, později na trasách vzdálenějších
- v rámci výuky dochází k zdokonalování schopností a dovedností získaných v MŠ, a to ze začátku kolektivní formou (3. – 4. třída), později pak formou skupinovou. Přejít z jedné formy výuky do druhé je zapříčiněn počátkem nácviku techniky dlouhé hole.
- nejprve se učí pohyb bez hole a teprve až to úroveň psychomotorického vývoje dítěte dovolí, seznamuje se s chůzí s holí
- ve 4. ročníku hůl užívat soustavně

- Čeho by měl žák dosáhnout: zvládnutí techniky dlouhé hole (kluzná, kyvadlová, diagonální, změny držení hole) a nácvik jednoduchých tras

- Od jedenácti do patnácti let (ZŠ)

- práce s tyflografickými znázorněními prostoru (hmatové plánky, mapy, modely)
- upevňování, rozvíjení a zdokonalování vytvořených dovedností a návyků

Čeho by měl žák dosáhnout: zvládnout orientační analyticko-syntetickou činnost – upevnit ji na úrovni dovedností, samostatná orientace na složité trase, užívání prostředků hromadné dopravy

Zdroje:

FINKOVÁ, D., LUDÍKOVÁ, L., RŮŽIČKOVÁ, V. *Speciální pedagogika osob se zrakovým postižením*. Olomouc: UP, 2007

LUDÍKOVÁ, L. *Tyflopedie předškolního věku*. Olomouc: UP, 2004

LUDÍKOVÁ, L., STOKLASOVÁ, V. *Tyflopedie pro výchovné pracovníky*. Olomouc: UP, 2006

SMÝKAL, J. *Výchova nevidomého dítěte předškolního věku*. Praha: UV Svazu invalidů v ČSR, 1986

WIENER, P. *Prostorová orientace zrakově postižených*. Praha, 2006

DĚKUJEME ZA POZORNOST